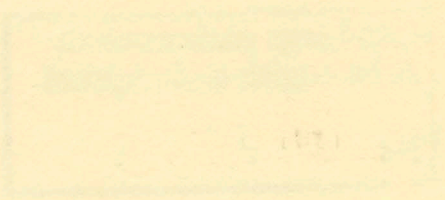

Göteborg
Styrsö 148
Boplatssområde ästä
Inv nr 49408
Fyndrapporter 1976

Göteborgs stadsmuseum
Arkeologisk arkivrapport
Nr 1975:3

Ark. Ark. Gbg. Kom.

RIKSANTIKVARIEÄMBETET OCH
STATENS HISTORISKA MUSEER
Box 5405
114 84 STOCKHOLM

Datum
1980-10-07

Dnr
680/77

199/80

Göteborgs ark. museum
Norra Hamngatan 12
411 14 GÖTEBORG

Till riksantikvarieämbetet och statens historiska museer
har inkommit fynd från ark. undersökningar av Björ-
landa 350 351, 397, Tuve 65 och 130, Styrso 11, 144
och 148

Undersökningen utförd år 1975

Rapport inlämnad 1977

~~Meddelande om Eder-möjlighet att begära överlåtelse av
fyndet har översänts~~

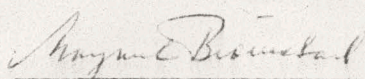
Fyndet har/har ej begärts av Eder

Vid föredragning 1980-10-07 har riksantikvarieämbetet/
statens historiska museer beslutat att statens rätt med av-
seende på ovannämnda fynd enligt 13 § FML överlåtes på
Göteborgs ark. museum

~~Fynden jämte förteckning över dessa kommer att översändas
genom statens historiska museer~~

Enligt 13 § FML kan statens rätt till fynd överlåtas till
museum som för framtiden har att taga erforderlig vård om
föremålet. Mottagaren får icke utan riksantikvarieämbetets
och statens historiska museers medgivande avhända sig fyndet.

RIKSANTIKVARIEÄMBETET

Margareta Biörnstad

Dnr. 22/77

STYRSÖ STYRSÖ 148.
BOPLATSOMRÅDE
ÄLDRE STENÅLDER

STYRSÖ STYRSÖ 148
BOPLATSOMRÅDE, ÄLDRE STENÅLDER

Provgrävning av boplats med rika flintfynd från troligen skilda mesolitiska bosättningar.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Läge: Fastigheten Styrso 2:110 och 2:168, Styrso, Göteborg.

Grävningsorsak: Planerad högstadieskola.

Grävningstid: 18 juni-25 juni 1975 (parallellt med Styrso 11 och 144).

Antal timmar i fält: 58 arkeologtimmar och 61 grovarbetstimmar.

Undersökt yta: Sonderad yta ca 2 500 kvm, 23 provgropar 5x0,5 m schakt.

Platsledare: Johan Wigforss.

TOPOGRAFI
(fig 1)

Undersökningsområdet är beläget i en sydostlig dalgång på östra sidan av ön Styrso i Göteborgs södra skärgård. I sin övre del vidgar sig dalgången och bildar en svagt åt sydost sluttande plåtå omgiven av berg. Platsen är skogbevuxen, främst med tall, och har sannolikt inte varit odlad möjligen med undantag för västra delen av undersökningsområdet. Genom området går en grusad gång- och cykelväg. Längs med denna på nordöstra sidan har gjorts schaktningar och anlagts en vatten- och avloppsledning. Nivån för själva undersökningsområdet är ca 22-30 m över havet.

TIDIGARE FYND

De tidigare fynden vilka plockats i gångstigen utgörs av: 1 kniv, 2 borr, 3 spån och 11 skärvor. Dessa fynd kan inte dateras. De har inv nr GAM 78365-78369.

ARBETSBESKRIVNING

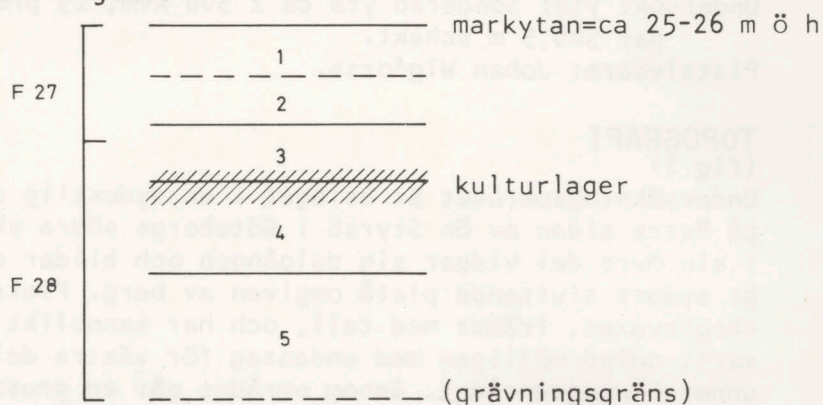
Över området grävdes 23 provgropar 0,5x0,5 m stora och jorden genomgicks för hand. Dessutom grävdes ett halvmeterbrett schakt 5 m långt. Även schaktjorden genomgicks för hand. En del flinta kunde plockas på vägen samt i två rotvältor.

GRÄVNINGSIAKTTAGELSER
(fig 2)

Lagerföljden i området kan generellt beskrivas så att dalgången är täckt av ett sand- och gruslager som troligen kan tolkas som ett transgressionslager. Genom-

gående var de övre skikten i groparna sandiga medan det grövre materialet fanns i de djupare liggande skikten. Slagen flinta förekom genom hela lagerföljden och den som härrörde från de djupare skikten var svallad. Sand- och gruslagren täcktes av en förna och ett humuslager. I schaktet och i provgrop 7 fanns under humuslagret ett tämligen väl utbildat podsolskikt vilket kan tyda på att området ej varit uppodlat.

På de lägre nivåerna d v s i provgrop 1,2 och 7 fanns över svallgruset ett torvjordsskikt som i provgrop 1 var 0,4 m tjockt. Denna torvjord kan ha utbildats i samband med en avsnörning vid den postglaciala regressionen. Även i denna torvjord kunde konstateras slagen flinta. Kol liggande i skikt under humuslagret kunde konstateras i provgrop 1, 13 och 23. I provgrop 12 fanns överst i det sandiga gruset ett svart kulturlager med rikligt innehåll av slagen flinta. (En mer detaljerad redovisning av lagerföljden i provgroparna finns i GAM:s arkiv). Kulturlager fanns också i den mest flintrika delen d v s i schaktet vars lagerföljd var följande:

Profilskiss skala 1:20

1. Förna och humuslager
2. Sandigt podsolskikt
3. Stenig, grusig, moig sand, anrikningsskikt, innehållande rikligt med slagen flinta
4. Sand, väl sorterad. I överdelen kulturlager med kol och sot och rikligt med slagen flinta. Troligen transgressionslager
5. Sandigt, stenigt grus med rundslipade stenar och svallad flinta. Troligen transgressionslager. I botten möjligen klapper eller morän.

Grävningens enheterna för fynden framgår av fyndtabellen utom för fynden 24-26. Fynd 24 insamlades i rotvältan väster om provgrop 1 och fynd 25 i rotvältan nordost om provgrop 7. Fynd 26 ytplockades i vägen.

I och med denna undersökning är den nordvästra delen av undersökningsområdet slutundersökt. Den sydöstra delen (markerad på planen, fig 2) är dock ej slut-

undersökt och utgör därmed fornlämning.

FYNDTABELL

Fynd nr	Grävn enhet	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt			
		st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr	
:1-3	1	Pg 1	11	31	40	188	Kärnyxa	1	106			
:4	2	Pg 2	78	628	167	1486	Avsl m ret	1	6	(2 mikrospån)		
:5-7							Kärna	1	23			
:8							Kärnfragment	1	34			
:9	3	Pg 3	313	1476	296	3864	Avsl m tillhuggning	1	31	Brända ben		
:10							Avsl m ret	2	11			
:11-13							Kärnor	11	489			
:14							Handtagskärnor	2	36			
:15							Knutor	3	69			
:16	4	Pg 4	3	15	12	300	Kärnyxor	2	131			
:17-18							Avsl m ret	2	39			
:19-21							Knuta	1	42			
:22	5	Pg 5	4	92	14	314	Fragment av	1	66			
:23-24							slipad yxa					
:25-26	6	Pg 6	38	158	99	778						
:27-29	7	Pg 7	49	367	124	798	Kärna	1	27	Knacksten, bergart	1	114
:30-31	8	Pg 8	16	24	24	374	Avsl m ret	1	12			
:32-34							Spån m ret	1	1			
:35-36	9	Pg 9	24	77	51	315						
:37-39	10	Pg 10	95	225	55	133	Skrapa	1	13			
:40-42	11	Pg 11	61	448	93	2386	Kärnor	2	266			
:43							Borr	1	3			
:44	12	Pg 12	66	419	66	1278	Avsl m ret	1	8			
:45-47							Skivyxa?	1	80			
:48							Kniv	1	55			
:49							Eneggade pilspetsar	2	1			
:50							Avsl m ret	1	7			
:51-53	13	Pg 13	6	68	34	688	Kärna, tvåpolig, ensidig	1	72			
:54-56	14	Pg 14	6	42	248	5620	Avsl m ret?	1	9			
:57-58							15	Pg 15	5	29	32	888
:59-60	16	Pg 16	5	39	37	2026						
:61-62	17	Pg 17	12	190	53	1588						
:63	18	Pg 18			15	589						
:64-65	19	Pg 19	2	11	35	718						
:66	20	Pg 20			7	257						
:67	21	Pg 21			14	738						
:68-70	22	Pg 22	2	16	19	378	Kärnfragment	1	25			
:71-72	23	Pg 23	65	237	38	158						
:73-74	24		17	187	7	20						
:75-76	25		7	376	5	46						
:77-79	26		9	166	1	13	Tillslaget flintstycke	1	65			
:80	27	Sch 0-30 cm	439	3412	339	7346	Avsl m ret	1	5			
:81-83							Kärnor	16	444			
:84							Handtagskärna	1	15			
:85							Kärnfragment	2	44			
:86							Knutor	3	272			
:87	28	Sch 30- cm	419	2674	542	7906	Tillslaget flintstycke	1	17	(1 mikrospån)		
:88							Avsl m ret	5	73			
:89-91	28	Sch 30- cm	419	2674	542	7906	Kärnor	6	327			
:92							Kärnyxa	1	130			
:93							Skivyxa	1	52			
:94							Tillslagna flintstycken	3	206			
:95							Eneggad pilspets	1	<1			
:96	28	Sch 30- cm	419	2674	542	7906	Skrapor	2	4			
:97							Spånskrapor	1	2			
:98							Avsl m tillslagningskant	1	7			
Summa			1752	11407	2467	41193		91			1	

(Mikrospånen har ej utsorterats utan inräknats i flinta avslag)

SAMMANFATTNINGSTABELL AV HELA FYNDMATERIALET

	st	gr
FLINTA		
Knackstenar	--	
Kärnor	37	
Enpolig, ensidig kärna	1	
Handtagskärnor	3	
Kärnfragment	4	
Knutor	7	
Kärnredskap, tillhuggna		
Kärnyxor	4	
Tillslagna flintstycken	5	
Kärnredskap, flathuggna	--	
Kärnredskap, slipade		
Fragment av slipad yxa	1	
Avslagsredskap, tillhuggna		
Skivyxa	1	
Skivyxa?	1	
Skrapor	3	
Spånskrapa	1	
Knivar	1	
Borr	1	
Eneggade pilspetsar	3	
Spån med retusch	1	
Avslag med retusch	14	
Avslag med retusch?	1	
Avslag med tillslagningskant	1	
Avslag med tillhuggning	1	
Avslagsredskap, flathuggna	--	
Avslagsredskap, slipade	--	
Obearbetade avslag		
Avslag	1752	11407
Övrig flinta		
Flinta övrig	2467	41193
BERGART		
Knacksten	1	
ÖVRIGT		
Brända ben		<1

FYNDBESKRIVNING OCH DATERING

Det mesolitiska inslaget i flintmaterialet är det helt dominerande. Såsom enda klart neolitiska inslag är fragmentet av en slipad flintyxa i fynd 4. Fragmentet har två slipytor i vinkel mot varandra och kan härröra från en tunnackig yxa.

I det mesolitiska materialet återfinns 3 handtagskärnor (fynd 3=fig 7 och fynd 27) vilka är ledartefakter för det s k lihultmaterialet, som i Västsverige kan dateras till tiden efter ca 5 100 f Kr (not 1) d v s tiden efter den postglaciala transgressionens maximum (not 2). Eventuellt kan de fåtaliga mikrospånen, emdast 3 st, föras till denna grupp.

Ett klart äldre inslag utgör mikroliterna vilka betecknats såsom eneggade pilspetsar (not 3). 3 st sådana har påträffats (fynd 12=fig 8 och fynd 28=fig 9). Till det

äldre materialet torde också skivyxorna kunna räknas (fynd 12=fig 3 och fynd 28=fig 4). Åtminstone den sistnämnda är svallad. Kärnyxorna, av vilka två kan ses på fig 5 och 6, finns såväl i lihultmaterialet som i det äldre och kan f n ej ges en närmare datering i avvaktan på en genomgång och sortering av ett större material enligt framlagt sorteringsschema (not 4).

Beträffande flintmaterialet i sin helhet kan konstateras att det finns både svallat och icke svallat. Endast en mindre del av materialet är emellertid tydligt svallat. En mycket stor del av flintan, även den som till synes ej är svallad, har tydlig vitpatinering. Bland avslagen förekommer en del spån. Även dessa är för det mesta vitpatinerade.

Slutligen kan sägas om dateringen att allmänt för göteborgsmaterialet gäller att vi på stratigrafiska grunder tillsvidare endast kan indela det mesolitiska materialet i två stora grupper. Dessa grupper ligger kronologiskt före respektive efter den postglaciala transgressionens maximum. Båda dessa grupper återfinns från den nu undersökta platsen dock utan att de har kunnat klart särskiljas stratigrafiskt. I det äldre materialet från Bohuslän har emellertid Fredsjö (not 5) och Cullberg (not 6) efter nivåer och typologi urskiljt ett äldsta skede den s k hensbackakulturens, med bl a skivyxor och tvåpoliga ensidiga kärnor. Eventuellt skulle detta äldsta skede kunna återspeglas i materialet från denna boplats. Hit skulle då också möjligen kunna räknas de eneggade pilspetsarna vilka har en påfallande likhet med motsvarande från boplatsen vid Tosskärr (not 7).

SAMMANFATTNING

Boplatsen är belägen i en sydostsluttande dalgång på ön Styrö i Göteborgs södra skärgård (fig 1). Den undersöktes med provgropar och ett schakt (fig 2). Främst kring 24-26-metersnivån fanns ett mycket rikt flintmaterial. Här och var fanns också kol och spår av kulturlager. Lagerföljden i den flintrika delen är sand och grus som troligen är ett transgressionslager. I detta fanns rikligt med slagen flinta på olika nivåer. Däröver fanns i vissa delar ett torvjordslager. Samtliga lager har konstaterats innehålla slagen flinta. Bland artefakterna märks skivyxor (fig 3 och 4), kärnyxor (fig 5 och 6), handtagskärnor (fig 7) samt eneggade pilspetsar (fig 8 och 9). Handtagskärnorna utgör ett lihultinslag och kan dateras till tiden efter postglaciala maximum d v s efter 5 100 f Kr. Det överlagrade materialet kan dateras till tiden före 5 300 f Kr. Eventuellt utgör skivyxorna det äldsta inslaget. Dessutom påträffades ett fragment av en slipad flintyxa.

Platsen är ej slutundersökt.

SUMMARY

The settlement is situated on the south-eastern slope of a valley on the island of Styrö in the south part of the Gothenburg archipelago (fig 1). It was excavated by means of trial-pits and one trench (fig 2). A wealth of flints was found at a height of 24-25 metres above sea-level. In places there were charcoal and traces of a culture layer. The layer rich in flint consisted of sand and gravel and is probably a transgression layer. Here there were plenty of struck flints at different levels. This was overlaid by peat soil in some parts. Struck flints were found on all levels. The artefacts include flake axes (figs 3 and 4), core axes (figs 5 and 6), handle cores (fig 7), and one-sided arrowheads (figs 8-9). The handle cores belong to the so called Lihult culture and can be dated to the period succeeding the post-glacial maximum, that is after 5 100 B.C. The overlaid material can be dated to the period before 5 300 B.C. It is possible that the flake axes are the oldest artefacts. A fragment of a polished flint axe was also found.

The excavation has not been concluded.

Johan Wigforss

NOTER:

- 1) Wigforss, J: Önnared Västra Frölunda 344. Boplatssområde äldre stenålder. Fyndrapporter 1974. Göteborg 1974. Sid 339 ff. Se vidare där anförd litteratur.
- 2) Persson, G: Postglacial Transgressions in Bohuslän, Southwestern Sweden. SGU Ser C nr nr 684. Växjö 1973. Sid 36.
- 3) Eneggade pilspetsar har definierats av: Indrelid, S. Hein 33. En stenålderboplass på Hardangervidda. Årbok for universitetet i Bergen. Bergen 1973. Sid 42 ff.
- 4) Andersson, S. Cullberg, C. Rex, K. och Wigforss, J: Sorteringsschema för kärn- och skivxor av flinta. Antikvariskt arkiv 58. Uddevalla 1975.
- 5) Fredsjö, Å: Studier i Västsveriges äldre stenålder. Göteborg 1953. Sid 142 ff.
- 6) Cullberg, C: Förslag till västsvensk mesolitisk kronologi. Göteborg 1972. Sid 44 ff. Jfr även debatt mellan Welinder och Cullberg: Kring västsvensk mesolitisk kronologi i Fornvännen 1974/3. Uppsala 1974.
- 7) Fredsjö, Å: A.a. Sid 63.

St 148 PLAN

- — — — — OMRÅDE SOM ERFORDRAR YTTERLIGARE UNDERSÖKNING
AREA TO BE INVESTIGATED FURTHER
- ~~~~~ BERG
ROCK
- /// /// STAKET
FENCE

FIG 2

SKALA 1:500

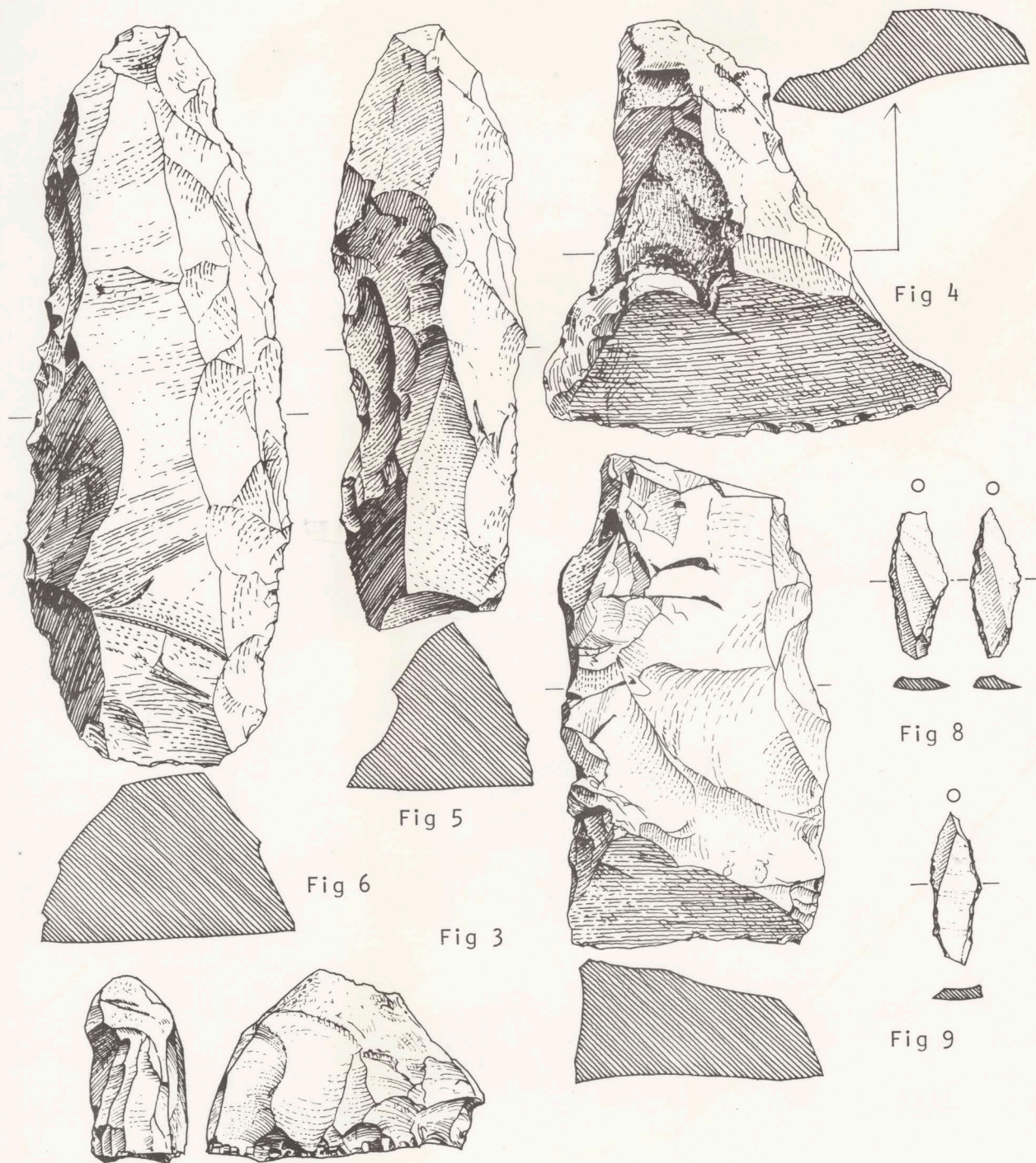
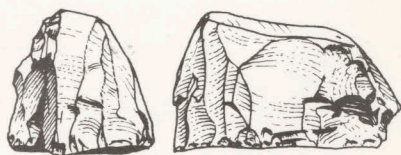

Fig 7

- Fig 3 Skivyxa?, fynd 12
 Fig 4 Skivyxa, fynd 28
 Fig 5 Kärnyxa, fynd 3
 Fig 6 Kärnyxa, fynd 28
 Fig 7 2 handtagskärnor, fynd 3
 Fig 8 2 eneggade pilspetsar, fynd 12
 Fig 9 1 eneggad pilspets, fynd 28

- Fig 3 Flake axe?, find 12
 Fig 4 Flake axe, find 28
 Fig 5 Core axe, find 3
 Fig 6 Core axe, find 28
 Fig 7 2 handle cores, find 3
 Fig 8 2 one-sided arrowheads, find 12
 Fig 9 One-sided arrowhead, find 28

STYRSÖ 148

Provgropar: Lagerföljd

P1	Förna+humus=torvjord=40 cm svallgrus+klapper lerig sand	0,5 0,25	gropdjup 0,5
Slagen flinta+kol i torvjorden, svallad slagen flinta i svallgruset.			
P2	Förna+humus torvjord svallgrus	0,3 m kol 0,15 ca 0,3 sotigt?	gropdjup 0,75
P3	=schakt		
P4	Förna+humus sand mot botten möjligen stenigt	0,25	gropdjup 0,7
P5	Förna+humus sand berg	0,25 0,5	gropdjup 0,75
P6	Förna+humus berg	0,25	gropdjup 0,85
P7	Förna+humus podsolskikt,sand torvjord sand svallgrus,mörkt berg	0,12 0,1 0,15 0,2 0,15	
P8	1)Förna+humus, i botten kolbitar+svartfläckigt 2)sand, mot botten grusig	0,3	gropdjup 0,6
P9	Förna+humus sand svallgrus	0,25 0,25	gropdjup 0,7
P10	Förna+humus sand berg	20 0,2-0,5	
P11	Förna+humus sand,mörkfläckig svallgrus moig sand berg	0,25 0,15 0,05 0,1	gropdjup 0,55
P12	Förna+humus sand grusig sand, översta 10 cm svart sotigt kulturlager med mycket icke svallad flinta	0,25 0,2	gropdjup 0,65

P13	Förna+humus sand i botten grusig=svall- grus kol i sanden	0,2		gropdjup 0,7
P14	Förna+humus svallgrus	0,2		gropdjup 0,65
P15	Förna+humus svallgrus?	0,2		gropdjup 0,55
P16	Förna+humus sandig mo sand grus	0,2 0,2 0,15		gropdjup 0,65
P17	Förna+humus moig sand svallgrus	0,2 0,25		gropdjup 0,6
P18	Förna+humus moig sand sandigt grus, svallgrus? berg	0,15 0,15 0,10		gropdjup 0,4
P19	Förna+humus sand svallgrus	0,35 0,15 0,1		gropdjup 0,7
P20	Förna+humus moig sand berg	0,2 0,1		gropdjup 0,3
P21	Förna humus moig sand sand grus=svallgrus?	0,15 0,1 0,1		gropdjup 0,50
P22	Förna+humus moig sand sand grus=svallgrus med slagen flinta	0,2 0,1 0,1		gropdjup 0,5
P23	Förna+humus sand berget högst i östra delen	0,15 0,3-0,45		

Enstaka kolbitar här och var i sanden alltså ej på någon bestämd nivå. Flintan ligger ej på bestämd nivå utan här och var. Nästan samtliga är vitpatinerade men absolut ej svallade. Kolet och flintans förekomst här och var i lagret jämte vitpatineringen talar för att det ändå är överlagrat. Några bitar utan patinering finns även. Är den flintan neolitisk?

Här borde grävas en meterruta för att bättre kolla flintan hur den ligger och för att plocka kol.